

Людмила ТОМКІВ,
завідувач науково-методичного відділу
Тернопільської обласної бібліотеки для дітей

Усі діти від природи талановиті, однак не всі вони про це знають. Допомогти їм відшукати в собі схильність до якоїсь справи можуть бібліотекарі.

Допомагаємо виховувати успішну, творчу, обдаровану особистість

Реалізація творчих здібностей дітей, виховання в них художнього смаку та розширення кругозору — одне з основних завдань дитячих бібліотек. Не є виключенням і Тернопільська обласна бібліотека для дітей, яка працює в бібліотечній системі України понад сімдесят років. До створення величезної скарбниці досвіду, яким сьогодні користуються не лише фахівці нашого закладу, а й численні дитячі та шкільні бібліотеки області, доклало зусилля не одне покоління бібліотечних фахівців.

Нині в дитячих бібліотеках Тернопільської області створено всі належні умови для успішної реалізації соціальних ініціатив Президента України В. Януковича «Діти — майбутнє України» та Президентської програми для найталановитіших дітей «Інтелектуальне майбутнє України»:

- функціонують понад 60 гуртків і клубів, які відвідують майже 900 дітей;
- організовано індивідуальну та колективну роботу з обдарованими дітьми;
- втілюється цільова комплексна програма «Думки і мрії»;
- реалізується I етап Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Дитячі історії про найголовніше»;
- проводяться різноманітні конкурси;
- створено банк даних «Обдарованість»;
- налагоджено співпрацю з загальноосвітніми та позашкільними навчальними закладами, громадськими організаціями, музеями;
- тощо.

Слід відзначити, що всі означені вище аспекти роботи з обдарованими дітьми передбачають тісну взаємодію зі школами

та шкільними бібліотеками міста й області. Ми не лише спільно проводимо ті чи інші заходи, а й надаємо школам інформаційну та консультативну допомогу.

Бібліотека в школі — простір для самореалізації учнів

Зрозуміло, що шкільні бібліотеки не мають і половини тих ресурсів (технічних, кадрових, інформаційних, фінансових), що є в бібліотеках для дітей. З цієї причини робота з обдарованими дітьми в багатьох таких бібліотеках ведеться фрагментарно. Однак для того, щоб ця робота була ефективною, вона має бути побудована як система.

Діагностика

Починаючи формування такої системи, необхідно, перш за все, дізнатися, скільки саме обдарованих дітей навчається у вашій школі. Таку інформацію, зазвичай, можна отримати в соціального педагога або шкільного психолога. А можна скористатися тестами на виявлення обдарованості (їх легко знайти в інтернеті)¹ чи провести опитування, наприклад, на такі теми: «Я — унікальна й неповторна особистість», «Що тобі цікаво?», «Світ твоїх захоплень», «Чи вважаєш ти себе талановитим, унікальним?» тощо. Хоча слід пам'ятати, що завдання бібліотекаря не стільки виявити обдарованих дітей, скільки допомагати їм розвивати творчий і природний потенціал.

Планування

Після того, як ви визначилися з кількістю обдарованих дітей та їх вподобаннями, можна братися до складання плану роботи з ними. Наявність такого плану — важлива умова цілеспрямованої та ефективної роботи з обдарованими дітьми, він може бути як окремим, так і складовою плану роботи шкільної бібліотеки на навчальний рік. План дозволить вам об'єктивно оцінити, чи не берете ви на себе забагато роботи (у шкільній бібліотеці працює 1–2 бібліотекарі (інколи на півставки)) і чи можливо здійснити все заплановане.

Форми роботи з учнями

Вам відомо, що в плані роботи обов'язково зазначають форму проведення окреслених у ньому заходів. Це можуть бути конкурси, інтелектуальні змагання, авторські та групові виставки, гуртки, клуби, олімпіади, підготовка індивідуальних і колективних видань, творчі бесіди та зустрічі, вікторини, презентації, створення відеофільмів, ведення блогів (політематичних або за інтересами), книга досягнень обдарованих дітей та багато іншого. Аби ця робота була й справді різноплановою (а в кінцевому результаті — виконаною), бібліотекар має заручитися підтримкою однодумців, помічників — учителів і учнів школи.

¹ Тести на виявлення обдарованості дітей різного віку (http://cptd.ipkk.arkh-edu.ru/teacher/diagprod/section.php?SECTION_ID=3084).

Психолого-педагогічне тестування обдарованої молоді : метод. посіб. / уклад. О. Р. Шелегеда. — Запоріжжя, 2009. — 40 с. — Режим доступу: <http://www.slideshare.net/opitnaa/ss-15224074>. — Назва з екрана. — Дата звернення 24.09.2013.

Гуртки та клуби

Вчимося виготовляти паперових метеликів (фото з блогу «Весела майстерня» Тернопільської обласної бібліотеки для дітей)

Гуртки та клуби є однією з традиційних, найпоширеніших і найулюбленіших форм роботи. Їх тематика може бути доволі різноманітною: «Весела майстерня», «Творчість», «Чарівний пензлик», «Узвіз кмітливих», «Всезнайко», «Юні господарочки», «Павутинка»², «Стежечка», «Книголюб», «Краяни» та ін. У рамках роботи гуртків і клубів можна запланувати години творчості, майстер-класи з виготовлення різноманітних виробів, на які запросити майстрів прикладного та народного мистецтва. Під час таких майстер-класів діти можуть поділитися своїми творчими здобутками з майстрами та однолітками, почути думку фахівців про свої роботи.

Блоги

А чому б не показати досягнення ваших учнів-читачів усьому світові? Для цього можна організувати виставку або, скориставшись сучасними технологіями, створити блог, в якому ви будете ознайомлювати всіх зацікавлених із заходами, що відбулися (або лише плануються), із творчістю юних талантів, розміщувати відеоролики з майстер-класами тощо. В інтернеті існує багато аналогічних блогів, наприклад: блог «Багатобарвний світ мистецтва» на веб-сайті Тернопільської обласної бібліотеки для дітей (www.odb.te.ua), мікроблог «Весела майстерня» (<http://veselamajsterny.blogspot.com/>).

Виставки

Якщо ж ваша бібліотека не підключена до інтернету або ви ще не вмієте створювати блог, тоді в плані роботи мають бути передбачені виставки. Діти так люблять представляти на них свої роботи! Для тих, кого природа наділила золотими руками, проведіть виставки прикладного мистецтва. Покажіть усім, хто відвідує шкільну бібліотеку (учням, батькам, учителям, гостям школи), як учні вашої школи вишивають, виготовляють іграшки та вироби з пластиліну, соломи, паперу, шкіри, природних матеріалів. Для дітей, які полюбляють проводити вільний час у товаристві з олівцем і фарбою, заплануйте виставки малюнків юних художників. Не забудьте й про юних літераторів, для яких можна організувати виставки «Чарівний світ захоплень» або «Фантазія і творчість» з метою презентації як окремих творів, так і власноруч створених збірок. Перетворіть звичайну виставку на «Виставку-інтерв'ю», де діти зможуть почитати свою поезію, а також розповісти про те, кому вона присвячена або як створювалася.

² Про діяльність гуртка «Павутинка» читайте в блозі Копичинецької міської бібліотеки-філії для дітей «Копичинецькі читайлики» (<http://kopychyntsi.blogspot.com/>).

Конкурси

Величезною популярністю серед дітей шкільного віку користуються різноманітні конкурси та змагання. Метою конкурсів

Книжка-саморобка Софії Шуляр, учасниці обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Дитячі історії про найголовніше»

є популяризація дитячої творчості, підвищення духовної культури дітей-читачів, які в процесі підготовки до них ознайомлюються з кращими зразками вітчизняної та світової культури. Серед обдарованих дітей-читачів бібліотеки є поети, художники, співаки, вишивальниці, математики, комп'ютерники. Тож і конкурсів може бути безліч або один із багатьма номінаціями.

Шкільна бібліотека може брати участь у конкурсах всеукраїнського, обласного, міського та ін. рівнів («Найкращий читацький щоденник 2013 року», «Найкращий відгук на сучасну дитячу прозу», «Конкурс закладок»). Наприклад, у вересні цього року закінчився І етап Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Дитячі історії про найголов-

ніше». Основна мета конкурсу — стимулювання пізнавальної активності, розвиток фантазії та творчих здібностей дітей, надання можливості кожному відчувати радість досягнення успіху, повірити у власні сили. Це конкурс для учнів 1–11-х класів, проводиться він в Україні до 1 грудня 2013 року.

З метою активізації роботи літературних гуртків, формування в підростаючого покоління почуття пошани та любові до рідної мови, реалізації можливостей талановитих та обдарованих дітей шкільна бібліотека може самостійно (під патронатом відділів/управлінь освіти і науки) або в кооперації з бібліотекою для дітей організувати й проводити різні літературні (прозові, поетичні) конкурси, конкурси читців, конкурси юних казкарів тощо.

У контексті роботи з батьками учнів доцільно запланувати проведення конкурсу для родин «Читаємо всією сім'єю». Такий конкурс спрямований на виявлення та заохочення до творчості як дорослих членів родин, так і їх дітей. Конкурс може передбачати підготовку оповідань, віршів, плакатів, малюнків, інших виробів, присвячених книжці, читанню в сім'ї. З умовами проведення такого конкурсу та анкетною для учасників можна ознайомитися на сайті Тернопільської обласної бібліотеки для дітей.³

Зустрічі, знайомства, бесіди

Ще одна гарна традиція — запрошувати на зустріч із учнями цікавих людей. Це можуть бути письменники-земляки, художники, композитори, співробітники районної/міської газети, книговидавці, вишивальниці, народні вмільці. Запропонуйте їм провести для учнів майстер-класи, уроки творчості або творчі діалоги з дітьми.

³ Детальніше про конкурс «Читаємо всією сім'єю» див.: <http://www.odbt.te.ua/?menu=info&id=2049>.

А учням — вивчити творчість запрошених гостей, підготувати виставку власних виробів, виготовлених за сюжетами до творів письменників-земляків. Усе це викликає в дітей чимало емоцій та неабияку цікавість. Не менш хвилюючим елементом цих зустрічей можуть стати презентації творчих робіт обдарованих дітей («Щедрі грона таланту», «Грані творчості й пізнання», «Джерела творчості та натхнення», «Яскравих барв карнавал», «Майстерність умілих рук»).

Крім того, бібліотекар може запланувати й самостійно провести цикл тематичних бесід «Творчий дивосвіт», який включатиме такі теми: «Подружись із олівцем та пензлем», «Поезія глини», «Народна іграшка», «Прикраси з бісеру», «Чарівні візерунки», «У світі музики», «Дивовижне — театр» тощо.

Індивідуальна робота з читачем-учнем

Окрім колективних і групових форм роботи з обдарованими дітьми, слід врахувати й величезне значення індивідуального підходу до кожного з них. Це не лише забезпечення робочого місця в бібліотеці, надання допомоги в позашкільній діяльності, а й складання планів читання, індивідуальних рекомендаційних списків літератури («У світі нового, невідомого», «У світі пригод та фантастики», «Красива. Приваблива. Чарівна», «Барвисті візерунки української вишивки», «Чарівний олівець», «У вільну хвилину ліплю з пластиліну», «У світі музики», «Що таке театр?», «Сходинки до прекрасного», «Історія одного вальсу», «Взяв би я бандуру»), індивідуальні бесіди з метою залучення до читання та розширення кругозору.

Інформування педагогів

Важливою складовою системи роботи бібліотеки з обдарованими дітьми є інформування шкільного психолога, соціального педагога, учителів, класних керівників, батьків про наукову, науково-популярну, методичну літературу та цікаві інтернет-ресурси з питань обдарованості. Інформування може відбуватися під час бібліографічних оглядів, тематичних книжкових виставок (у т. ч. електронних на сторінці бібліотеки), шляхом розсилання повідомлень користувачам бібліотеки (якщо це передбачено її послугами).

Налагодження контактів

Повертаючись до висловленої на початку думки про те, що в роботі з обдарованими дітьми потрібно заручитися підтримкою вчителів і учнів школи, додаю, що не зайвим буде залучити до співпраці наявні у вашому районі, селищі або місті музеї, клуби, будинки творчості, музичні школи, студії. Там працює багато цікавих людей, чия творчість або зустріч із якими допоможе окремим учням-читачам визначитися зі своїми вподобаннями, а деяким — перейти на новий щабель творчого розвитку.

Шановні колеги, ставлячи собі за мету створити сприятливе комфортне бібліотечно-інформаційне середовище для творчого розвитку обдарованих дітей, не забувайте й про співпрацю з бібліотеками для дітей. Ми завжди раді допомогти вам виявити та розкрити нові таланти, залучити їх до бібліотечно-комунікаційного середовища, гуртків, клубів, студій за інтересами, а також у проведенні фестивалів, конкурсів дитячої творчості, узагальненні матеріалів із досвіду роботи, підготовці інформаційних бюлетенів, прес-релізів тощо.

Об'єднуймося задля підтримки обдарованих дітей!